

Herman Triers foredrag i Dansk Kvindesamfund

Taler

Herman Trier
Medlem af Folketinget

Omstændigheder

Opr. trykt i *Kvinden i Samfundet* (2) årgang 15, 1899

Kvindernes Valgret er en Folkesag. En saadan maa bygges paa elementære Sandheder, maa, for at kunde fange de mange, gribe i Kraft af det for alle fattelige og ligefremme, som én Gang set kan ses af alle.

En elementær Sandhed er derfor ikke mindre en stor Sandhed, af de Sandheder, Genierne peger paa. Geniets Særpræg er tit kun Evnen til at se tværs igennem eller bort fra gældende Fordomme og lige ind til det oprindelige: de usammensatte Forhold, hvoraf det sammensatte Liv bestaar. Geniets Storhed er tit kun den at kunne se, hvad alle vilde kunne se, hvis de blot havde Geniets Mod til at bruge sine Øjne. Gaar det op for Folk, at Kvinders Valgret er en saadan simpel og naturlig Ting, der falder af sig selv, saa vil ogsaa Kravet derpaa sejre.

Den kan vejes efter tre Hensyn: Retfærdighedshensynet, det pædagogiske Hensyn og det praktiske Hensyn.

Det første Hensyn gaar ud fra, at alt levende har sin Ret, at altsaa Mennesker — selvbevidste Væsener — har Ret til at bestemme sin egen Skæbne eller være med til at bestemme den. Og har man denne Ret, maa man ogsaa kunne udøve den saaledes, at de enkelte samler sig om den, organiserer sig til Gennemførelse af deres Ret. „Men en saadan Ret er ikke at løbe til”, siger mange Mænd, naar der er Tale om Kvinder, „Retten maa altid være i Overensstemmelse med Udviklingstrinnet hos den, der kræver en Ret; ogsaa et Barn har sin Ret, uden at man dog taler om Valgret for det”. Ja vel, Barnet har sin Ret, og den er i Aarhundredernes Løb trængt igennem, hævdet af de voksne og gennemført af

dem paa Børnenes Vegne. Er her ikke et Fingerpeg ogsaa med Hensyn til Kvinderne? Kan deres naturlige Ret ikke føres igennem paa fyldestgørende. Maade af Mændene paa deres Vegne? Der er dog en Forskel. De voksne, der afgøre noget paa Barnets Vegne, har engang været Børn, har derfor saa at sige endnu Barnet inden i sig, drager det i alt Fald frem inden i sig gennem Erindringen. Men Mænd har aldrig været Kvinder og kan derfor ikke naturligt repræsentere dem. Det bliver en Uretfærdighed at forlange, Kvinderne skal nøjes med en saadan Repræsentation. Det er ingen virkelig Sandhed, naar Mændene tit sige, at det er for Kvindernes egen Skyld, de er mod deres Valgret. De staa i dette Forhold omtrent som Enevoldskonger stod i gamle Dage. Og alle de Argumenter, man har anført mod Kongernes Enevoldsmagt, kan ogsaa anføres mod Mændenes Enevoldsmagt ved Afgørelsen af Kvindernes Stilling og Opgaver. Fyrster demoraliseres ved Enevoldsmagten, og Mændene demoraliseres, naar de skal repræsentere ikke blot deres egne naturlige Opgaver, men ogsaa Kvindernes, som de staa udenfor og ordner ved et Magtsprog. De trænger her til den gavnlige Modvægt, Kvindernes Deltagelse i Arbejdet vilde yde. Retfærdighed er Ligevægt.

Der siges, Kvinderne skal være modne til Valgretten, før de faar den. Men er der anden Vej til Modenhed paa det Omraade end netop gennem Brugen af Valgretten. Gaar det ikke her Kvinder, som det er gaaet Mænd? Mon de var mere modne, da de fik Valgret, end Kvinderne nu gennemgaaende er? Kun Øvelse gør Mesteren. Og saalænge man holder Kvinderne ude fra organiseret Indflydelse paa Begivenhedernes Gang, saa vil den Trang, de som alle Mennesker har i den Retning, gøre sig gældende uorganiseret, bag Kulisserne, ukontrolleret, ou est la femme? I Stedet for en Virksomhed i Lys, faar man en Virksomhed i Løn, i Stedet for en Indflydelse under Ansvar en Indflydelse uden Ansvar i Stedet for den lige Vej Intrigernes Krogveje, i Stedet for Opdragelse af Kvinderne Udartning af Kvindenaturen. At Magt forpligter læres kun gennem aaben Anerkendelse af den Magt, man har Krav paa. „Men Kvinderne mangle Retsbevidsthed. Se f. Eks. Kvinders Tilbøjelighed til at smugle”. Hvis det er Tilfældet, saa er der kun et Middel derimod: at lade dem være med til at skabe Ret og fjerne Uret. Først under den fri Forfatning blev i Mændenes Omdømme Smugleriet sat paa sin rette Plads; før den Tid faldt det sjelden Folk ind, at Smugleriet over for Staten ikke lod sig forene med personlig Hæderlighed. Smugleren stod endog, naar han ellers var dygtig i Faget, med et romantisk Helteskær over sig i sin Kamp mod Toldvæsenet. Lad Kvindernes Retsbevidsthed blive vejret og frisket i fri Luft gennem Deltagelse i det

offentlige Liv, saa vil det vise sig, at Kvinderne her næppe staa tilbage for Mændene, ja rimeligvis har en Retsbevidsthed af mere personlig Art end Mændene, med Evne til ogsaa paa dette Omraade at fuldstændiggøre disses Værk.

„Men Kvinderne mangler Logik”. Saa? Hvormed beviser man det? Lad deres Tanke tumle med Emner, der hos Mænd udvikler Logikken, saa vil det sikkert nok vise sig, at Kvindelogik er et lige saa skarpt Sværd som Mandslogik, selv om det paa visse Enemærker hidtil har været holdt i Skeden og derfor ikke kunnet vise sin Kampdygtighed. Fra amerikanske Skoler er det oplyst, at i Fag som Matematik og lignende staa Pigerne ikke tilbage for Drengene, har snarere et lille Forspring. Det vilde ikke være usandsynligt, om Kvinderne under en Drøftelse af en Sag endog havde et vist Fortrin for Mændene. Disse har, som Forholdene nu er, maaske mere Skole i deres Tænkning, mere System, mere Regel. Men det medfører en Fare, som Kvinderne altsaa i ringere Grad er udsat for at Systemet træder i den personlige Tænkningens Sted, at Skolen kvæler Individet, at Reglen udvisker Oprindeligheden og Friskheden. Mænd tænker ofte saaledes som de har lært, at man *skal* tænke, Kvinder tænker mere som det falder naturligt at tænke. Naar Skolen har været daarlig, kan det være et Held, her altsaa for Kvinderne, ikke at have gennemgaaet den. Det kunde betyde ikke saa lidt i det offentlige Liv, om kvindeligt Førstehaandsforhold til Sagen dannede en Modvægt mod mandlige Fraser og Fordomme. Jeg vil ønske, at Kvinderne maa bevare Evnen til at se elementært paa Tingene, selv om ogsaa det har sine Farer, samtidig med at det offentlige Livs Kritik udvikler Logikken hos dem paa Punkter, hvor den nu maatte staa tilbage. Og saa vidt man kan skønne, vil det blive den kommunale Valgret, Kvinderne først opnaar. Ved Udøvelsen af den stilles de overfor en Række politiske, dagligdags Spørgsmaal, hvis Afgørelse gennem Deltagelse fra deres Side vil blive en naturlig Skolegang for deres Evner. Det var det andet Hensyn, Valgrettens pædagogiske Betydning baade for Mænd og Kvinder.

Saa var der det tredje: den Virkning paa Samfundsforholdene, Kvindernes Valgret vil have. Der siges af mange: „Reaktionen vil faa en kraftig Støtte, naar den gennemføres, og da Kvinderne er i Flertal i de civiliserede Lande, vil vi faa et Kvinderegimente; er det ikke værre end det nuværende Mandsregimente?” Er det nu rigtigt, at Kvinderne skulde være særlig reaktionære? Hvor Flertallet af Mænd er frisindede, er det dog sandsynligt, at de har paavirket deres Omgivelser ogsaa blandt Kvinderne; at selvstændige Kvinder i og for sig skulde være mere

reaktionære end Mændene, stemmer ikke med, at ogsaa de maa føre en Kamp for Tilværelsen; og naar Kvinderne i disse Forhold hidtil har været de underkuede, saa viser jo den historiske Udvikling, at Underkuelsen, Folk har lidt under, stiller dem i Frisindets Rækker, naar de har naaet et vist Udviklingstrin. Og skulde der komme Svingninger i reaktionær Retning, fordi Kvinderne fik Valgret, saa maa Mændene tage det som en Nemesis, der rammer dem, fordi de selv tidligere har set med reaktionære Øjne paa Kvindernes Deltagelse i det offentlige Liv. — Nu de enkelte Samfundsspørgsmaal. Vor Lovgivning om dem bærer Præget af at være skabt af Mænd. Se blot paa Kvindernes Retsstilling i de daglige borgerlige Forhold, Ægteskabsforholdet med dets Virkning paa Formueforholdet, Forældreforholdet, Myndighedsforholdet osv. Og hvor Samfundet tager saadanne Forhold i sin Haand, f. Eks. Opdragelsen og Undervisningen af Børn, kan det dog ikke nægtes, at man staar overfor Opgaver, for hvis Løsning netop Kvinders Deltagelse i Ledelsen maa anerkendes som særlig betydningsfuld. Om det saa blot var ud fra den Kendsgerning, at Halvdelen af Børnene i Samfundets Skoler er Pigebørn. Men ogsaa af Hensyn til Drengene; thi alle Børn har ogsaa i Skolen Krav paa at føle den opdragende Indflydelse delt i en mandlig og en kvindelig Indflydelse, en Fader- og en Moderpaavirkning. Eller tænk paa Værdien af Kvinders Deltagelse i Ordningen af Fattigvæsenet.

Men selv om Pilene ramme i Centrum, selv om det bliver saaledes, at Forsvarerne af Kvindernes Valgret har alle Grundene i deres Kogger, medens Angribernes er tomt og deres Indlæg derfor renonce paa Bevisgrunde, saa er derfor næppe Modstanden brudt. Man kan svøbe sig i Tavshed og lade Tingene forblive som de er. Thi det kan jo ikke nægtes, at det er Magtforskydning at lægge Halvdelen af Magten i nye Hænder, og Magten, man har inde, vil man i Reglen nødig give fra sig. Men saa er der det, Monrad kaldte „den stille Magt”, d. v. s. den ubevidste Vækst i Mennesker og Forhold, den, der gør, at selv om alt synes at staa stille, er den ene Dag dog ikke som den anden, eller at man kan sove ind med et Sæt af Meninger og vaagne op med et andet Sæt, uden at man har følt noget voldsomt Brud i sig. Og om det gaar langsomt med Udviklingen, saa har ogsaa det sine Fortrin. Den hurtige, revolutionære Bevægelse fører netop ved sin Hast ofte til hurtig Reaktion. Grunden er ikke bleven tilstrækkelig bearbejdet, derfor vælter Bygningen let. Det er med Samfundets Udvikling, som med de enkelte Menneskers Begavelse: de hurtige Hoveder er ganske vist i en Fart færdige, men de langsomme Hoveder holder anderledes fast paa, hvad de har tilegnet sig. Der er Grund til at slutte i Aften med en Trøst af den Art, for

Udsigterne er just ikke lyse. Vor Forfatning er saaledes, at Ørneflugt er en Umulighed i vort politiske Liv, vi maa være glade, om vi endda kommer frem med Sneglefart. Og skønt det for dette Spørgsmaals Vedkommende ser ud som en fuldstændig Marsch paa Stedet, saa har det dog spiret noget i Bunden, baade blandt Mændene og blandt Kvinderne - udenfor det politiske Liv. Jo kraftigere Kvinderne tage fat paa alle Opgaver, deres Evner magter, selv om de ikke i fjerneste Maade staar i Forbindelse med Tanken om deres politiske Rettigheder, des nærmere vil Løsningen være. Den indirekte Kamp virker tit med fuld saa stor Slagkraft som den direkte. For hver Kvinde, der med Dygtighed har grebet ind i det personlige og borgerlige Liv, gennem Virksomhed, der paa hvilket som helst nyttigt Omraade har vist sig frugtbar, lægges der en Sten til Opførelsen ogsaa af den politiske Bygning. Og de skal gennemføre saadan Virksomhed netop som Kvinder, d. v. s. paa Kvinders Maade, ikke paa Mænds. Det er Kvinder, vi trænger til i det offentlige Liv, ikke flere Mænd, selv om det er Mænd i Skørter. Kvinderne skal her netop ikke gaa i Mændenes Kølvand, saa er de overflødige. De skal virke med Originalitet, d. v. s. i Kraft af deres oprindelige Natur, ikke med nogen forceret eller falsk Originalitet, som man ogsaa indenfor Kvindebevægelsen har haft Eksempler paa. Valgret er kun et Led i Bevægelsen. Den er i sig selv intet, naar der ikke staar noget bagved; den kan blive en tom Magt. Dygtiggørelsen af Kvindepersonlighederne skal sørge for, at det ikke bliver Tilfældet, naar Kvinderne engang faar Valgret. Det politiske Spørgsmaal er derfor i Virkeligheden et pædagogisk Spørgsmaal. Og hvor det ikke er det, bliver det demoraliserende. — Kvinderne har en samlende Magt i Familien; de har Naturens Ret til at lægge den samme Magt for Dagen i Samfundets Liv.

Kilde

kvinfo.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Foredrag, Kvindebevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/herman-triers-foredrag-holdt-i-dansk-kvindesamfund-1899>